

Από το ελληνικό κοινό στο ελλαδικό κράτος. Μια
ερμηνεία των παθολογιών του ελληνικού πολιτικού
συστήματος, με όχημα τη μετάβαση από το
ελληνικό κοσμοσύστημα στο κράτος έθνος

Διονύσης Τσιριγώτης

Επίκουρος Καθηγητής

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Κεντρικό ερώτημα

- Πως εξηγείται το γεγονός της προεξέχουσας θέσης του ελληνισμού στις ευρύτερες περιφέρειες της Ανατολικής Μεσογείου, των Βαλκανίων και της Μικράς Ασίας ακόμη και υπό το καθεστώς της Οθωμανοκρατίας σε αντιδιαστολή με την «καχεκτική δυσμορφία και καθυστέρηση» του Ελληνικού κράτους.
- Η απάντηση συνέχεται με εσωτερικές και εξωτερικές παραμέτρους:
 - 1.Αποτυχία του προτάγματος της Ελληνικής επανάστασης και πραγματολογική αδυναμία του πρώτου Έλληνα κυβερνήτη, Ιωάννη Καποδίστρια, να συγκεράσει το παραδοσιακό πολυπολεστικό πρότυπο των πόλεων/κοινών, με το νεωτερικό, δυτικό μοντέλο του συγκεντρωτικού κράτους-έθνους.
Αποτέλεσμα η επιβολή του βαυαρικού πολιτικού κανόνα.
 2. Οι στρατηγικές προτεραιότητες των Μεγάλων Δυνάμεων για τη διαρρύθμιση του Ανατολικού ζητήματος. Αγγλο-ρωσικός πολιτικό-στρατηγικός ανταγωνισμός.

Κεντρική υπόθεση εργασίας

- Ως αξονική αιτία της πολιτικής-πολιτειακής δυσμορφίας και λειτουργικής μειονεξίας του Ελληνικού κράτους, εγγράφεται η αναντιστοιχία του με τις θεμελιώδεις ορίζουσες-συνέχουσες της κοινωνικοπολιτικής συγκρότησης του ελληνισμού στο διεθνές σύστημα, από την εμφάνισή του, στους κρητομυκηναϊκούς χρόνους έως τις απαρχές του 20^ο αιώνα.
- Ο έλεγχος της ανωτέρω υπόθεσης εργασίας πραγματοποιείται μέσα από την συγκριτική ανάλυση των ιδιοσυστατικών παραμέτρων του πολιτικού φαινομένου στο νεωτερικό κράτος, σε αντιπαραβολή με την ελληνική Πόλη/Κοινό.

Μεθοδολογικό Σχήμα της Μελέτης

- Το μεθοδολογικό σχήμα της μελέτης εδράζεται στην κοσμοσυστημική (διακρατική) γνωσιολογία του Γ. Κοντογιώργη, ως φιλοσοφική οντολογία, «που θεωρείν τα πράγματα», μέσα από την μακροϊστορική αναζήτηση της ιδιοσυστασίας/φυσιολογίας και της λειτουργίας τους, των διαφοροποιήσεων και των ειδικότερων εκδηλώσεων των κοινωνικών φαινομένων, διαμορφώνοντας τις «μεγάλες ενότητες που συγκροτούν τον τυπολογικό ιστό τους και τις συνδέουν με το νήμα της εξέλιξης».
- Καταδεικνύοντας ως συστατικό κριτήριο της φύσης των ελληνικών πόλεων/κοινών την ελευθερία (ατομική, κοινωνική, πολιτική) προβαίνει στην ανάγνωση τριών διακριτών φάσεων της συγκρότησης-εξέλιξης των πολιτικών συστημάτων –προ-αντιπροσωπευτικά, αντιπροσωπευτικά και δημοκρατικά.

Αντιπαράθεση του πολιτικού φαινομένου στο ελληνικό κοσμοσύστημα και στο νεωτερικό κράτος-έθνος.

- Η θεμελιώδης αντίθεση μεταξύ του ελληνικού κόσμου και του μετά-φεδουαλικού ευρωπαϊκού χώρου είναι εναργής και εντοπίζεται στο διαφορετικό στάδιο κοινωνικοπολιτικής και πολιτισμικής τους ανάπτυξης.
- Από τη μια πλευρά ο ελληνισμός συγκροτείται σε ανθρωποκεντρική βάση με κοινωνικό-πολιτικό θεμέλιο την πόλη-κράτος, αναπτύσσοντας την ιδιοσυστασία του πολιτικού φαινομένου και επέκεινα του θεωρητικού προβληματισμού περί του αξονικού στόχου της πολιτείας –ευδαιμονία.
- Από την άλλη πλευρά, η ανάδυση-ανάπτυξη του κράτους-έθνους στη δυτική Ευρώπη, αναφύεται ως στρατηγική αναγκαιότητα για την διασφάλιση των στοιχειωδών στόχων των συλλογικών οντοτήτων, υπό τη βάση των αρχών της εδαφικότητας και της εσωτερικής-εξωτερικής κυριαρχίας.

Αντιπαράθεση του πολιτικού φαινομένου στο ελληνικό κοσμοσύστημα και στο νεωτερικό κράτος-έθνος.

- Η εξουσιαστική πρόσληψη της πολιτικής και ο συνεπής διαχωρισμός μεταξύ κοινωνίας και πολιτικής, είναι τα προσδιοριστικά χαρακτηριστικά της νεωτερικότητας.
- Αναλυτικότερα, η *de jure* αναγνώριση με τη Συνθήκη ειρήνης της Βεστφαλίας (1648) του κράτους-έθνους, ως κυρίαρχης μορφής, συλλογικής πολιτικής οργάνωσης, συνοδεύτηκε με την πλήρη-αποκλειστική του διασύνδεση με το πολιτικό φαινόμενο. Για παράδειγμα, μέσα από την εργογραφία τους, οι Machiavelli, Hobbes και Bodin, προσέδωσαν στο Ευρωπαϊκό κράτος το μονοπώλιο να αποτελεί το αποκλειστικό αντικείμενο της πολιτικής. Εφεξής η έννοια του κράτους εξισώνεται με την έννοια του πολιτικού φαινομένου και ορίζεται ως εξουσία. Απότοκο της εξέλιξης αυτής, ήταν η αφομοίωση των συστατικών παραμέτρων του πολιτικού φαινομένου από το κράτος.

Η εισδοχή της ελλαδικής κοινωνίας στον Νεωτερικό κανόνα

- Η εγκαθίδρυση της βαυαροκρατίας, θα οδηγήσει στην ανατροπή των συστατικών παραμέτρων του ανθρωποκεντρικού, ελληνικού κοσμοσυστήματος και στην επιβολή του νεωτερικού «κανόνα».
- «Ἡ Δημόσια Διοίκηση, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Παιδεία, ὁ Στρατός, τὸ Πολιτικὸ Σύστημα, ἡ Ἐκκλησία ὀργανώθηκαν κατὰ πιστὴ ἀντιγραφὴ τῶν ἀντιστοιχῶν θεσμῶν στὴ Δύση».
- Η επικράτηση-εγκαθίδρυση της κοινοβουλευτικής μοναρχίας με την εισαγωγή του δικαιώματος της καθολικής ψηφοφορίας, θα αποτελέσει το αξονικό μέσο για την επιβολή της οικονομικοπολιτικής και κοινωνικής κυριαρχίας των προεστών και τη διαμόρφωση-άρθρωση της πολιτικής/πολιτειακής δομής υπό το διατακτικό της πελατειακής λογικής.

Σχέση κοινωνίας-πολιτικής

- Η καθολική ιδιοποίηση του ελλαδικού κράτους από τους φορείς του προυχουντισμού, δεν απομειώνει τον υψηλό βαθμό πολιτικής ανάπτυξης της ελληνικής κοινωνίας. Για παράδειγμα είναι συνεχή τα αιτήματα για κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, που ξεσπούν καθ' όλη την περίοδο της αντιβασιλείας και της βασιλείας του Όθωνα στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
- Η σχέση κράτους-κοινωνίας στην περίπτωση του νεότερου ελληνικού κράτους, οριοθετείτε από την εκτεταμένη αυτονομία του πολιτικού/κομματικού συστήματος, απότοκου της αποσυλλογικοποίησης της ελληνικής κοινωνίας και της προσωπικής εξάρτησης του πολίτη από τον πολιτικό.

Η Νεοελληνική κομματοκρατία

- Λογικό συνεπακόλουθο της ταύτισης του κομματικού με το πολιτικό σύστημα και η ολοκληρωτική ιδιοποίηση του δεύτερου από το πρώτο είναι το φαινόμενο της κομματοκρατίας.
- Η μέθεξη εντολέα-εντολοδόχου, ελεγκτή-ελεγχόμενου, δημιουργεί τις ικανές-αναγκαίες συνθήκες για την γέννηση και ανάπτυξη της διαφθοράς/διαπλοκής.
- Στα αποτελέσματα της κομματοκρατίας καταγράφονται· η απαξίωση της πολιτικής ως λειτούργημα, η άλωση-κατοχή του κράτους από το κυβερνών κόμμα και τις οικονομικές-πολιτικές ομάδες συμφερόντων, η γιγάντωση του φαινομένου της διαφθοράς/διαπλοκής, ο παραγκωνισμός των κοινωνικών ζητημάτων από τον δημόσιο διάλογο, κ.α.

Η Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία ως το πλέον τυπικό παράδειγμα της ελληνικής κομματοκρατίας

- Το σύνολο των κυβερνώντων ελληνικών κομμάτων χρησιμοποίησαν/χρησιμοποιούν τον κρατικό μηχανισμό για την εγκαθίδρυση-ενίσχυση της πολιτικής τους ηγεμονίας μέσω του πελατειακού κρατισμού.
- Από το 1974 και μετά, οι ελληνικές κυβερνήσεις απέτυχαν στην εκπλήρωση του αντικειμενικού τους ρόλου, ως αποκλειστικοί διαχειριστές της πολιτικής και εν μέρει της οικονομικής εξουσίας. Αποδείχθηκαν ανίκανες για την προαγωγή των μείζονων εθνικών συμφερόντων- Αιγαίο, Βαλκάνια, Κύπρος, Ε.Ε.

Συμπέρασμα

Η αξονική αιτία του διηνεκούς ελληνικού κοινωνικοπολιτικού προβλήματος εντοπίζεται στο έλλειμμα δημοκρατίας και αντιπροσώπευσης, απόρροια της καθολικής ιδιοποίησης της ιδιότητας εντολέα-εντολοδόχου από τις πολιτικές ομάδες-κόμματα της χώρας, δημιουργώντας μια «δυναστική κομματοκρατία».

Εσωτερική υπονόμηση του θεμελιώδη πολιτικού στόχου της Ελληνικής Πολιτείας-Ε. Βενιζέλος: «Η ιθύνουσα την πολιτείαν μου κεντρική αρχή είναι, ότι ο πολιτικός ανήρ οφείλει να έχη γνώμονα πάσης αυτού πράξεως το κοινό συμφέρον και εις το συμφέρον τούτο να υποτάσση άνευ ενδοιασμού το συμφέρον του κόμματος εις ο ανήκει και το των μελών του κόμματος τούτου».